

University of Groningen
Faculty of Social Sciences
Department of Economics

VGP lunch

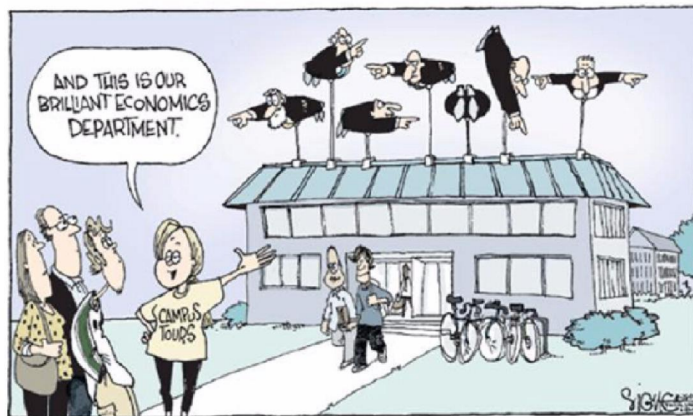
Financiën en economie

Economie en de overheid

ud

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

1. Waar gaat economie over?
 2. Macro
- Voor een volgende keer:
Micro: externe effecten

Economie: waar gaat het over?

Welvaart in ruime zin

- Uiteraard: inkomen, BBP
- Veiligheid
- kwaliteit leefmilieu
- gezondheid
- (vrijwillige) vrije tijd

- inkomens(on)gelijkheid

- Macro: de economie van een land (of meerdere landen)
- Micro: falen van een markt (...en het falen van de overheid)

Macro-economie

De economie van het hele land

- Welvaart: economische groei en conjunctuur
 - conjunctuur en begrotingsbeleid
 - arbeidsmarkt, werkgelegenheid en werkloosheid
 - innovatie en internationalisering
 - inflatie
-
- evenwichtige inkomensverdeling

De nederlandse economie in één oogopslag

Economisch vooruitzicht 2020

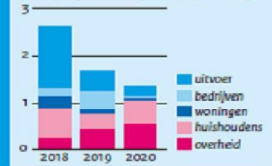
De Nederlandse economie zwakt af door tegenwind uit buitenland en door stikstof, maar presteert beter dan de eurozone

Bbp-groei (%)

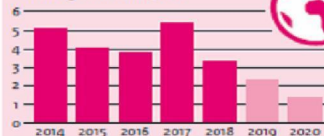

Overheidsbestedingen en particuliere consumptie dragen volgend jaar de economische groei.

groenbijdragen bestedingen, in %-punt bbp-groei

verandering wereldhandel, in %

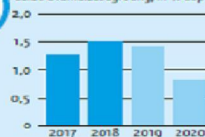

Wereldhandel valt terug en mondiale bbp groei zwakt af van 3,6% in 2018 tot 2,9% in 2019 en 3,0% in 2020, de laagste groei sinds 2009

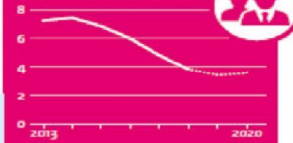
Werkloosheid wordt iets hoger, maar is historisch gezien nog steeds laag

saldo overheidsbegroting, in % bbp

werkloosheid, in % beroepsbevolking

Begrotingsoverschot loopt terug door zwakkere economische groei en expansief beleid; wel wordt in 2020 een onderuitputting van 3 mld op overheidsbestedingen verwacht

Bouwsector blijft groeien, ook na PAS-uitspraak; macro-economische effecten zijn beperkt

+5,3% groei toegevoegde waarde in Q3 (t.o.v. Q3 2018)
9,4 maanden werkloosheid in oktober 2019 is relatief hoog
-0,1 %-punt verwacht effect op bbp in 2020

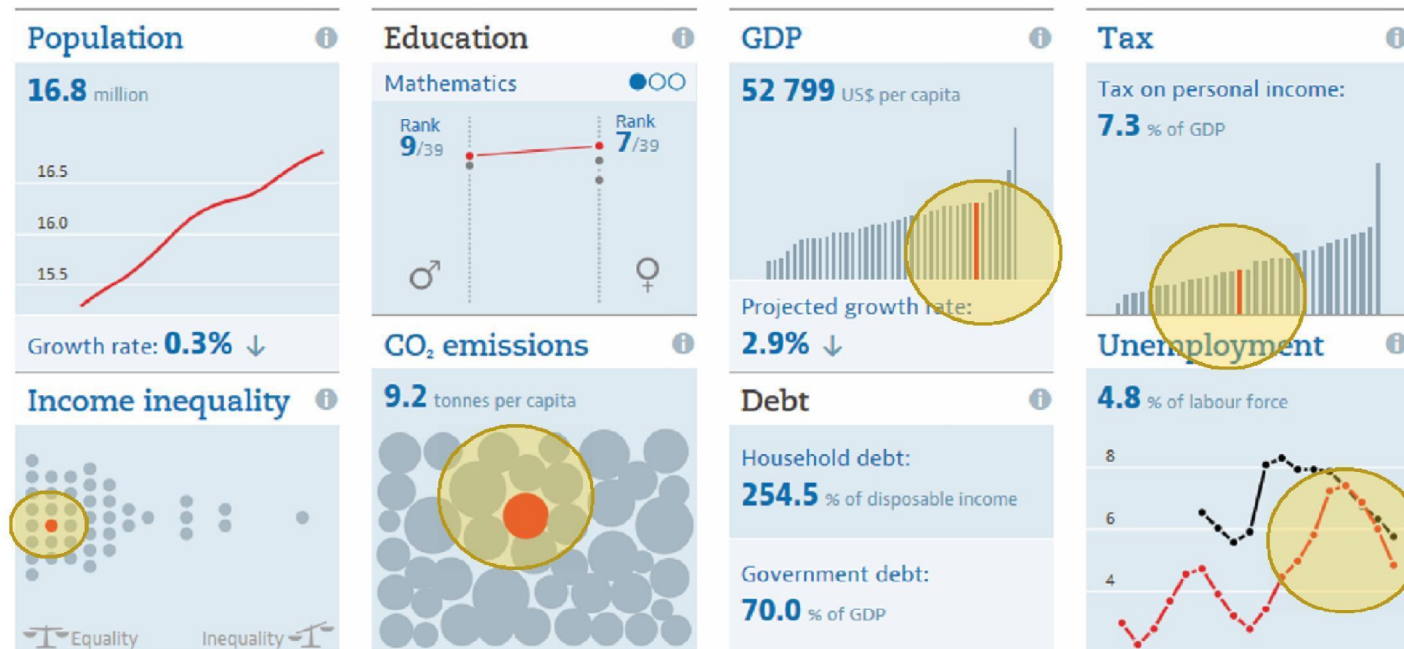

Pensioenen blijven bijna gelijk door uitstel van kortingen, maar koopkracht van gepensioneerden blijft achter

+2,1% in doorsnee
+1,0% gepensioneerden

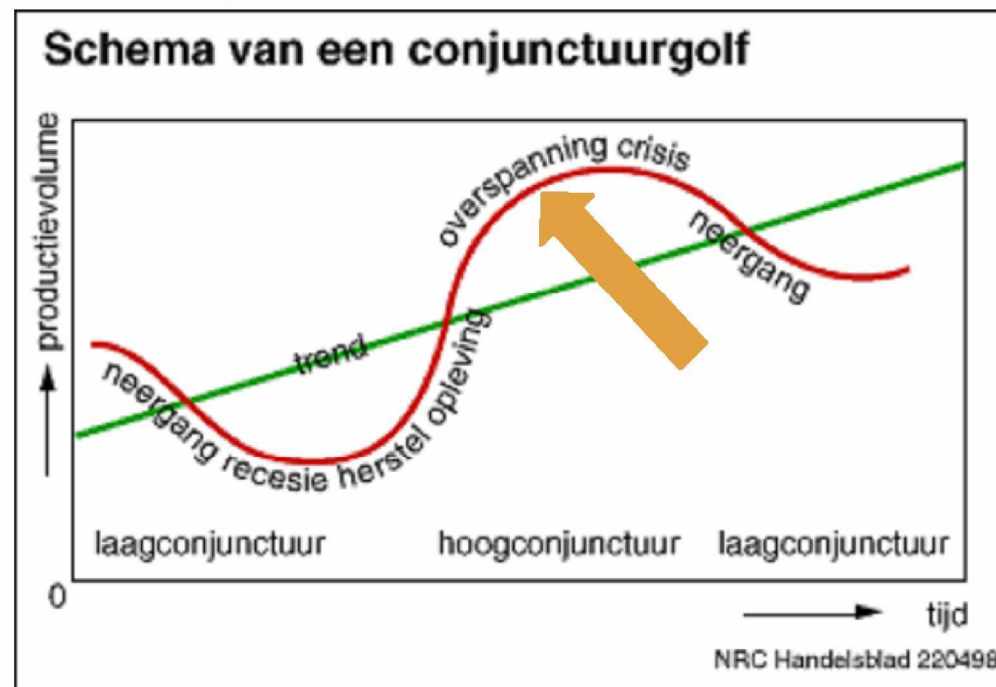
En internationaal vergeleken (met de OECD)

ABD APP economie

Groei en conjunctuur

ABD APP economie

Economische groei en conjunctuur

- Conjunctuur: slingerbeweging rond structurele groeipad
- Structurele economische groei:
 - structurele toename arbeidsaanbod
 - structurele toename productiviteit
- Op lange termijn: productiviteitsgroei dominant

Structurele groei = aanbod – wat kunnen we maken

- Meer werken (meer mensen, meer uren)
- Slimmer werken (meer machines, betere infra, onderwijs)
- Sinds WOII ruim 700% groei

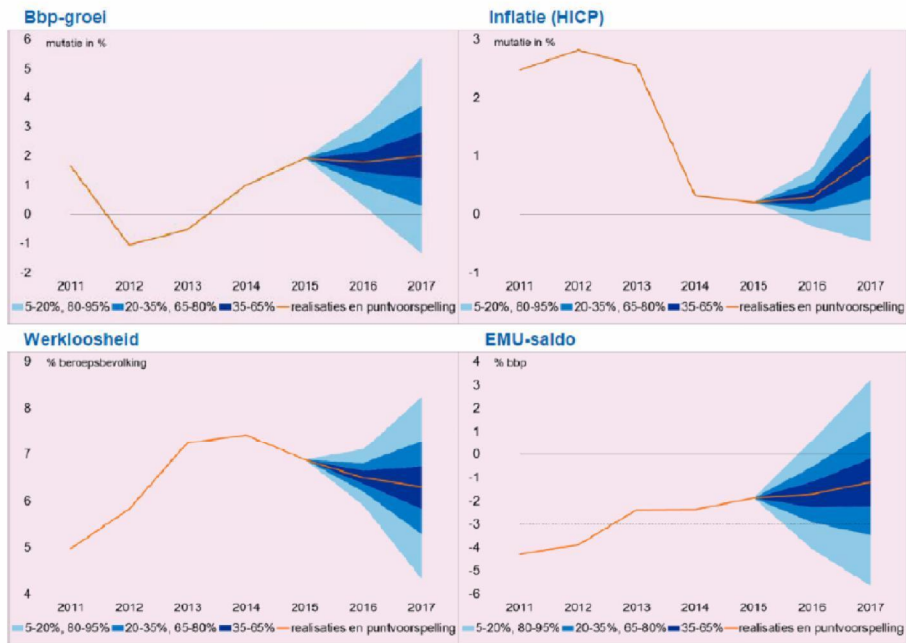

conjunctuur en begrotingsbeleid

- meer groei, dus meer ruimte om uit te geven?
- kan, maar vaak niet verstandig
- gaat het om structurele meevallers of tijdelijke?
- tijdelijk geld niet structureel uitgeven
- lastig goed te timen
- Als het goed gaat moet je de economie niet extra stimuleren én niet extra bezuinigen als het slecht gaat
- helaas ervaring in NL dat we dat wel doen

Voorspellingen en onzekerheid

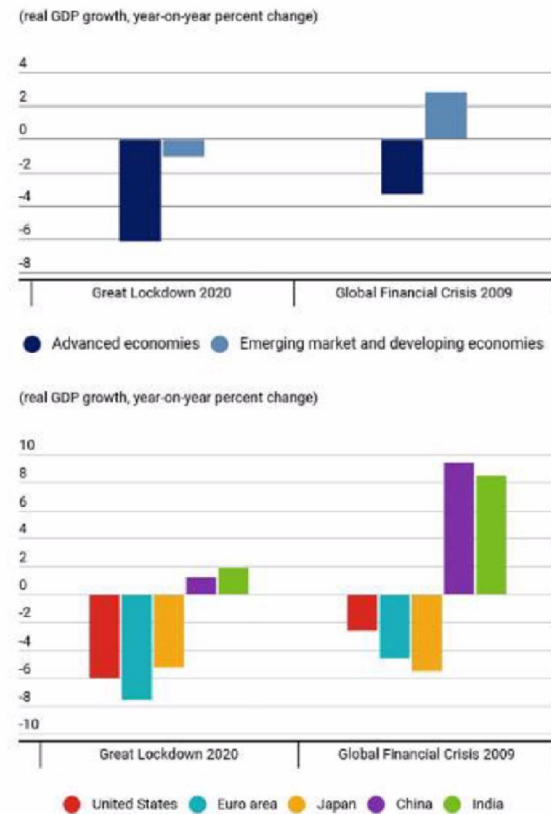

De economie en Corona

- In normale omstandigheden al veel onzekerheden
- Nu veel extremer
- Recente voorspellingen:
 - December: geen vuiltje aan de lucht
 - Februari: kost een paar tienden groei
 - Eind maart: scenario's lopen uiteen van beperkte krimp tot 7-8% krimp
 - Half april: voorspelling IMF is worst case van eind maart

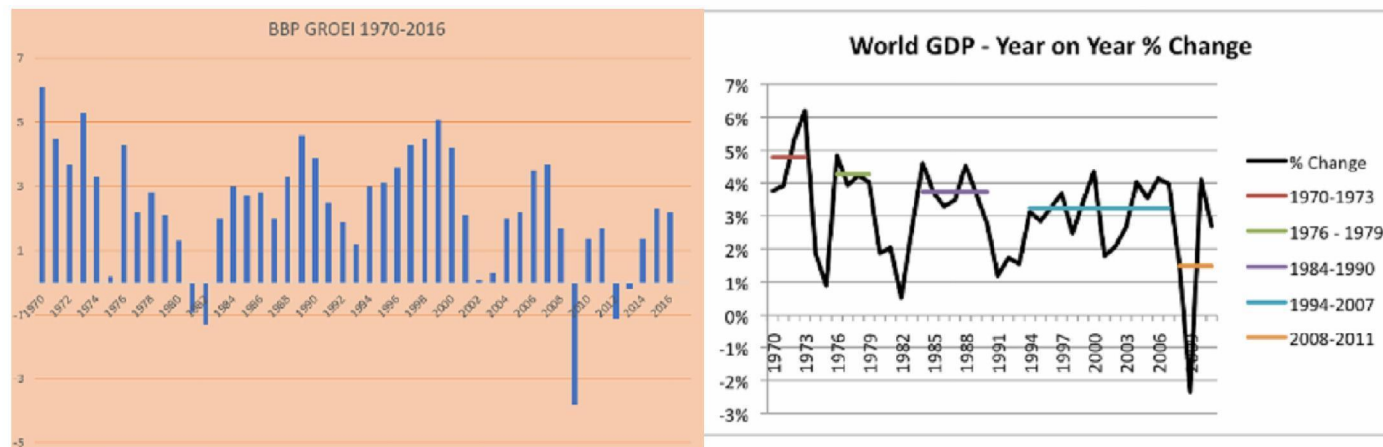

Voorspelling IMF

De groei in historisch perspectief

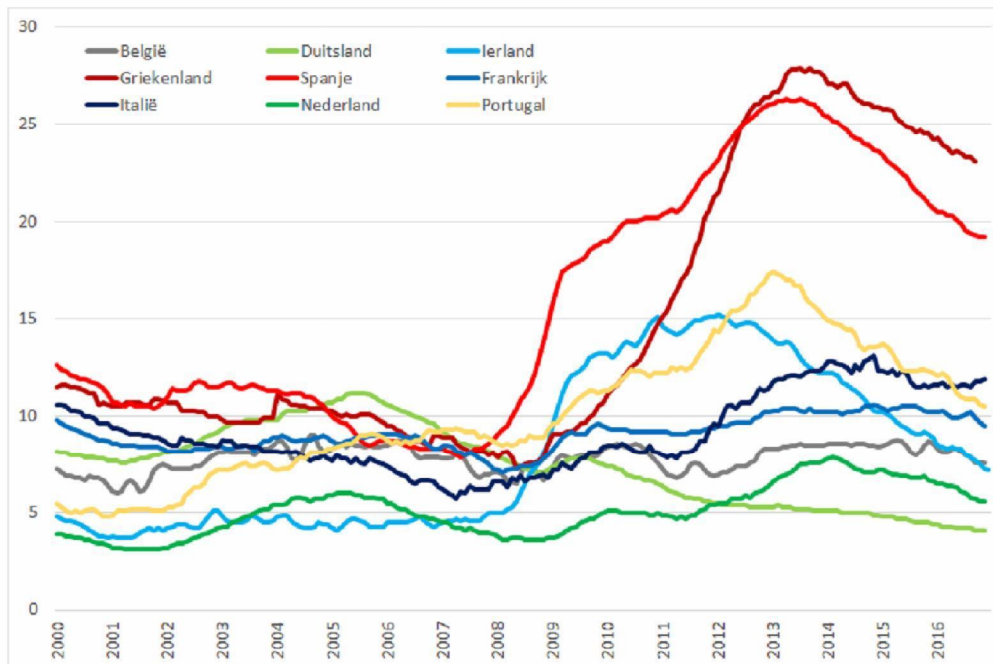

De arbeidsmarkt

- volledige werkgelegenheid bestaat niet
 - Enige werkloosheid is goed (anders inflatie!)
- de valkuil: het aantal banen staat vast
 - Verhoging AOW-leeftijd en ouderenwerkloosheid
 - Arbeidsduurverkorting
 - Herverdelen van banen
- Wat is wel een probleem?
 - Hoge en langdurig hoge werkloosheid
 - Leidt tot ontmoediging
 - Lage werkgelegenheid
- Deeltijdwerk, minder uren?

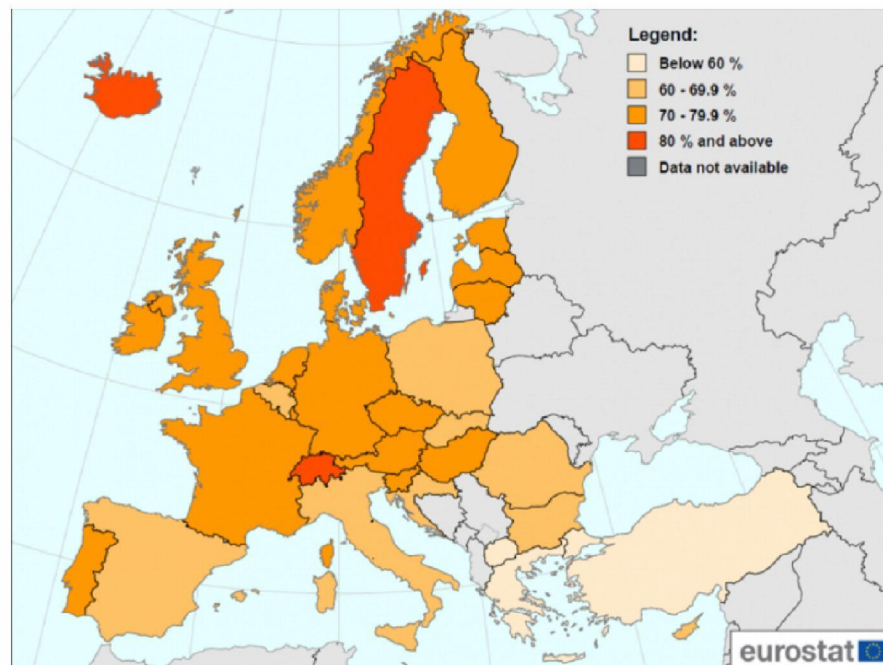
Werkloosheid

ABD APP economie

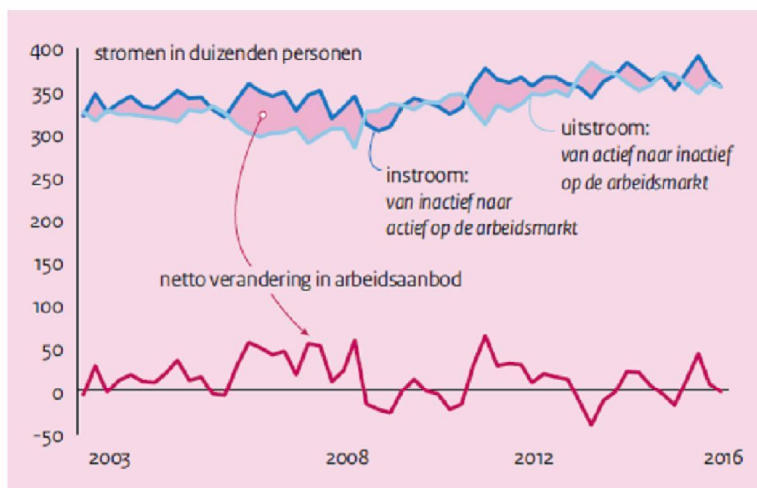
En werkgelegenheid

ABD APP economie

Dynamiek op de arbeidsmarkt

Innovatie en internationalisering

- Pikken robots en chinezen onze banen in?

Veel gemaakte denkfout: 'we worden weggeconcentreerd door China'. Landen concurreren niet.

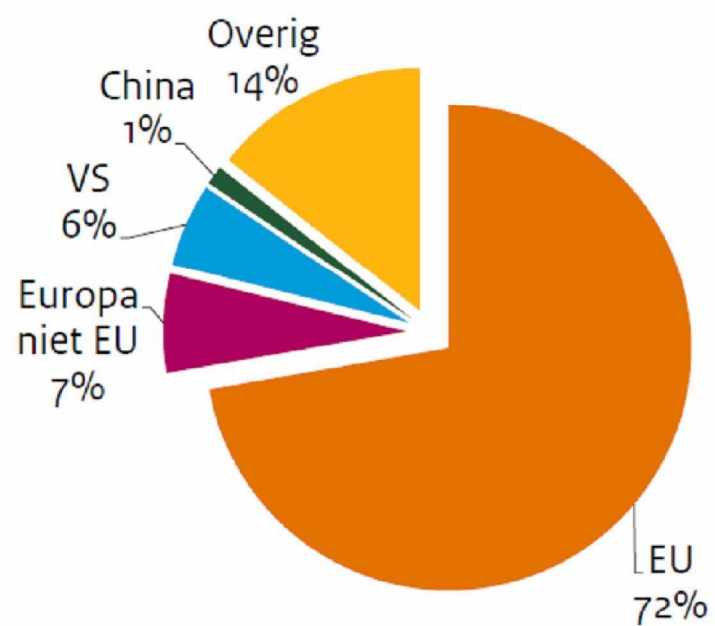
- Robots: gaat over de toekomst, dus we weten het niet zeker
 - Theorie
 - Ervaringen uit het verleden
 - Anekdotische info uit het heden

Maar er zijn ook – tijdelijk- slachtoffers van globalisering én technologie – zoals altijd bij verandering.

- Inkomensongelijkheid neemt toe.
- Middensegment onder druk.

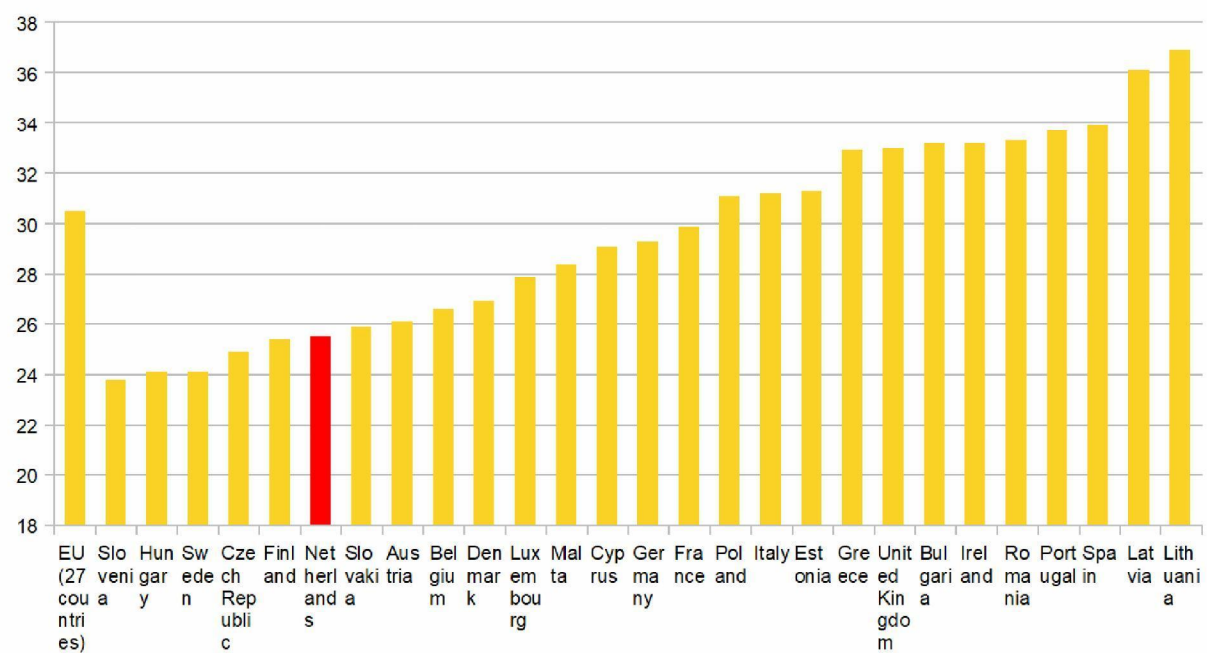

Internationaal in perspectief

ongelijkheid

Inflatie en deflatie

- Vroeger (en nog steeds in het buitenland): destructieve inflatie
 - Duitsland interbellum, Zuid Amerika, Venezuela, Turkije?
 - Centrale bank onafhankelijkheid
- Beetje inflatie is goed
- Deflatie: Prijzen stijgen bijna altijd, maar nu (even?) niet meer
 - vergrijzing
 - Na-ijlen van crisis

Hoe erg is het? Relatie lonen-prijzen

Indicatoren voor macro problemen

- hoge of snel stijgende inflatie
- tekort op handelsbalans of betalingsbalans
- langdurige tekorten of zeer hoge schuld
- hoge en hoge langdurige werkloosheid
- grote schaduweconomie
- snelle langdurige toename asset prices (huizen, aandelen, obligaties, bitcoin)
 - bubbles

Microeconomie: de markt. En het falen ervan.

- Wat is er mooi aan 'de markt'?
 - onder voorwaarden efficiënter dan al het andere
 - En dynamisch!

En wanneer niet?

- Externe effecten
 - Informatieproblemen
 - marktmacht

Het buurman-effect (aka: externe effecten)

Transactie heeft gevolgen voor niet-betrokkenen

- Positieve effecten: prijs te hoog
- Veiligheid, R&D, onderwijs, preventie
- Negatief: prijs te laag
- milieu, geluid, congestie

Informatieproblemen: verzekeringen

- Aanbieders van producten of verzekerden weten vaak meer dan consumenten of verzekeraars (informatieasymmetrie)
 - direct gevolg: roekeloosheid (moral hazard) en risico-selectie
 - indirect gevolg: onderverzekering
- Beroemd voorbeeld: de tweedehands automarkt.

Helaas: ook de overheid faalt

'wij weten wat goed voor u is'

- Zelden waar
- Overheid lijdt veelal aan dezelfde kwalen
- Kan niet failliet gaan bij falen
- En: kostbaar om te financieren (belastingen)

Casus: de gezondheidszorg

- zonder overheidsingrijpen gaat veel mis
- Maar ook de overheid faalt. Zie VK (NHS). Geen eenvoudige oplossingen
 - Toegang tot zorg. Zie het rijkste land ter wereld.
 - Veel (gezonde) onverzekerden
 - Maar ook: chronisch zieken, mensen met beperking
 - Ge-/misbruik van informatie
 - Verzekerden
 - Artsen
 - Marktmacht
 - geneesmiddelenfabrikanten
 - Ziekenhuizen

Voorbeelden van overheidsfalen

- verzekeringen:
 - Arbeidsongeschiktheid
 - Gezondheidszorg
 - (in iets mindere mate) WW
- andere informatieproblemen
 - Aansturing uitvoerders, toezichthouders
 - Regulatory capture
- Marktmacht: vroegere energiebedrijven
- Dynamiek ontbreekt. Vgl vaste telefonie vs mobiel

Ministry of Health, Welfare and Sport

Thats all, folks!